

โรงพยาบาลชุมชน	ฉบับที่ A แก้ไขครั้งที่ 01	วันที่บังคับใช้ 05/01/64	หน้า 1/5	สำเนาที่
วิธีปฏิบัติที่: WI-OBS-01.11		เรื่อง : การพยาบาลมารดาหลังคลอด		

นโยบาย :

พยาบาล/ทีมการพยาบาล ปฏิบัติตามกระบวนการให้บริการพยาบาลที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานตามระเบียบปฏิบัติ

วัตถุประสงค์ :

1. เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติการพยาบาลหลังคลอดแก่ผู้รับบริการคลอดและแก้ไขภาวะฉุกเฉินในระยะหลังคลอด

ผู้รับผิดชอบ :

พยาบาลวิชาชีพประจำงานการพยาบาลผู้คลอด

ขั้นตอนการปฏิบัติงาน

- ประเมินภาวะตกเลือดในมารดาหลังคลอดดังนี้
 - 1.1. ตรวจมดลูก โดยปกติมดลูกจะต้องหดตัวดี มีลักษณะกลมแข็งอยู่ต่ำกว่าระดับสะดือเล็กน้อยถ้าคลำแล้วพบว่าระดับความสูงของมดลูกอยู่สูงกว่าระดับสะดือ นุ่มและมีขนาดใหญ่ ให้ระวังว่า อาจมีก้อนเลือดอยู่ภายในโพรงมดลูก
 - 1.2. ตรวจสอบการบีบตัวของมดลูก ถ้าบีบตัวไม่ดี ให้สวนปัสสาวะทิ้ง
 - 1.3. สังเกตและประเมินปริมาณการเสียเลือด จากช่องคลอดและผ้าอนามัยชุ่ม ถ้ามีเลือดออกภายใน 2 ชั่วโมง หลังคลอดมากกว่า 500 ซีซี. ถือว่ามีภาวะตกเลือดหลังคลอดต้องรายงานแพทย์ทันที
 - 1.4. ตรวจสอบช่องคลอด และบีบเย็บว่ามีเลือดซึมหรือมี Hematoma หรือไม่หากพบต้องรายงานแพทย์ทันที
 - 1.5. วัดสัญญาณชีพทุก 15 นาที 4 ครั้งทุก 1 ชั่วโมง 2 ครั้ง หรือจนกว่าจะปกติ ถ้าความดันโลหิตต่ำกว่า 90/60 mmHg. ชีพจรเบาเร็ว หายใจเร็ว กระสับกระส่าย ให้รายงานแพทย์ และดูแลให้สารน้ำระหว่างรอแพทย์
- ดูแลเรื่องความสะดวก อาหาร การพักผ่อนและการได้รับยาตามแผนการรักษาของแพทย์
- บันทึกรายงานอาการหลังคลอดในแฟ้มประวัติผู้ป่วยในคลอด
- ย้ายมารดาจากห้องคลอดเมื่อครบ 2 ชั่วโมง โดยประเมินสภาวะดังนี้
 - 4.1. น้ำคาวปลาหรือเลือดออกไม่มากกว่าปกติ คลื่นมดลูกและเค้นก้อนเลือดจากช่องคลอด ไม่พบว่ามีก้อนเลือดค้างอยู่ภายในโพรงมดลูกและตรวจแผลเย็บไม่มี Hematoma
 - 4.2. มดลูกหดตัวดี คลำได้เป็นก้อน ขอบบนของมดลูกอยู่ต่ำกว่าระดับสะดือเล็กน้อย
 - 4.3. สัญญาณชีพปกติ
- เมื่อมารดาพักฟื้นที่ตึกหลังคลอด ทีมการพยาบาลให้การพยาบาลดังต่อไปนี้
 - 6.1. ตรวจวัดสัญญาณชีพ ทุก 1 ชั่วโมง 2 ครั้ง และทุก 4 ชั่วโมง แล้วลงบันทึกในแบบฟอร์มปรอท (F-IPD-002)

โรงพยาบาลหูกาน	ฉบับที่ A แก้ไขครั้งที่ 01	วันที่บังคับใช้ 05/01/64	หน้า 2/5	สำเนาที่
วิธีปฏิบัติที่: WI-OBS-01.11		เรื่อง : การพยาบาลมารดาหลังคลอด		

6.2 ตรวจแผลฝีเย็บทุกเวอร์ พร้อมทั้งสังเกตน้ำคาวปลา และลักษณะของฝีเย็บบันทึกลงในใบบันทึกทางการพยาบาล (F-IPD-009)

6.3 ให้คำแนะนำมารดาหลังคลอด เรื่อง

6.3.1 การเลี้ยงลูกด้วยนมมารดาและการดูแลทารก

6.3.2 การปฏิบัติตัวหลังคลอด

6.3.3 การวางแผนครอบครัว

6.3.4 ตรวจหลังคลอด

6.3.5 การแจ้งเกิด

6.3.6 การสังเกตและกระตุ้นพัฒนาการเด็ก

6.3.7 การอาบน้ำเช็ดตัวสะอาด

6.3.8 การนวดสัมผัสทารก

6.3.9 การนำทารกมารับวัคซีนตามนัด

6.3.10 การสังเกตอาการผิดปกติที่ต้องมาโรงพยาบาล

6.3.11 การทำ kangaroo care

6.3.12 การตรวจคัดกรองการได้ยินในทารก

6.3.13 การตรวจคัดกรองการคัดกรองโรคหัวใจพิการแต่กำเนิดชนิดรุนแรงในทารกแรกเกิด โดยใช้ pulse oximeter

ขั้นตอนการปฏิบัติงาน

1. รับย้ายมารดาหลังคลอดจากห้องคลอด
2. ประเมินสัญญาณชีพ แรกแรก และทุก 1 ชั่วโมง 2 ครั้ง หลังจากนั้นประเมินทุก 4 ชม.
3. ตรวจร่างกายตั้งแต่ ศีรษะ จรด เท้า โดยเฉพาะ หัวนม เต้านม การหดตัวของมดลูก ภาวะ Bladder full ตรวจแผล perineum ประเมิน Lochia
4. แนะนำการปฏิบัติตัวขณะนอนพักรักษาตัวในห้องพักฟื้นหลังคลอด
5. แนะนำอาคารสถานที่ การทิ้งขยะทั่วไป / ขยะติดเชื้อ
6. ให้การพยาบาลมารดาตามมาตรฐานวิชาชีพ ดังนี้

เวรเข้า

เวลา 08.00 - 09.00 น. ฝึกการออกกำลังกาย

เวลา 09.00 - 09.45 น. Kangaroo mother care

เวลา 09.45 - 10.00 น. ดื่มน้ำสมุนไพรเพื่อสุขภาพ

เวลา 10.00 น. Record vital sign

เวลา 10.30 น. แพทย์ตรวจอาการ

เวลา 12.00 น. รับประทานอาหารเที่ยง

เวลา 12.30 น. รับประทานยาหลังอาหาร

เวลา 13.00 น. สอนมารดาอาบน้ำทารกและสอนนวดสัมผัสทารก / สอนเช็ดตัวและสะดือ

โรงพยาบาลหูกาน	ฉบับที่ A แก้ไขครั้งที่ 01	วันที่บังคับใช้ 05/01/64	หน้า 3/5	สำเนาที่
วิธีปฏิบัติที่: WI-OBS-01.11		เรื่อง : การพยาบาลมารดาหลังคลอด		

เวลา 14.00 น.	Record vital sign
เวลา 14.30 น.	ประคบสมุนไพรเพื่อส่งเสริมการหลั่งน้ำนม
เวลา 15.30 น.	ประเมินอาการ/บันทึกปริมาณสารน้ำเข้าออก
เวลา 16.00 น.	ส่งอาการมารดาและทารกให้เวรป่วย

เวรป่วย

เวลา 16.00 น.	รับฟังการส่งอาการมารดาและทารก
เวลา 16.30 น.	ตรวจเยี่ยมอาการมารดาและทารก
เวลา 17.00 น.	รับประทานอาหารเย็น
เวลา 17.30 น.	รับประทานยา
เวลา 18.00 น.	ตรวจวัดสัญญาณชีพ
เวลา 19.00 น.	ให้สุขศึกษามารดาหลังคลอด /แนะนำการใช้สมุดกระตุ้นพัฒนาการเด็ก
เวลา 22.00 น.	ตรวจวัดสัญญาณชีพ
เวลา 23.30 น.	ประเมินอาการ/บันทึกปริมาณสารน้ำเข้าออก
เวลา 24.00 น.	ส่งอาการมารดาและทารกให้เวรตึก

เวรตึก

เวลา 24.00 น.	รับฟังการส่งเวรจากเวรป่วย
เวลา 00.10 น.	ติดตามเยี่ยมอาการมารดาและทารก
เวลา 02.00 น.	ตรวจวัดสัญญาณชีพ
เวลา 06.00 น.	ตรวจวัดสัญญาณชีพ วัดระดับยอตมดลูก ตรวจดูแผล Perineum
เวลา 07.00 น.	รับประทานอาหารเช้า
เวลา 07.30 น.	รับประทานยาหลังอาหาร ประเมินอาการ/บันทึกปริมาณสารน้ำเข้าออก
เวลา 08.00 น.	ส่งอาการมารดา ทารกให้เวรเช้า

7. แนะนำญาติให้แจ้งเกิดและส่งสำเนาสูติบัตรเพื่อขึ้นทะเบียนสิทธิการรักษาให้ทารกแรกเกิด
8. แพทย์ตรวจเยี่ยมอาการ ถ้าปกติ จำหน่ายกลับบ้าน ถ้าผิดปกติ นอนรักษาต่อ

โรงพยาบาลหูกาน	ฉบับที่ A แก้ไขครั้งที่ 01	วันที่บังคับใช้ 05/01/64	หน้า 4/5	สำเนาที่
วิธีปฏิบัติที่: WI-OBS-01.11		เรื่อง : การพยาบาลมารดาหลังคลอด		

9. Home medication ดังนี้
 - Obimine AZ C OD ≠ 30 Tabs
 - Paracetamol (500 mg) 1 tabs C prn q 6 hr ≠ 20 Tabs
 - Amoxycillin (500 mg) 2x2 C pc ≠ 20 Tabs.(บางกรณี)
 - Hibi scrub 60 ml ใช้ฟอกแผล perineum
10. นัด F/U 1 Wks ที่สถานื่อนามัยใกล้บ้าน หรือโรงพยาบาลใกล้บ้าน
11. นัด F/U 6 Wks ที่ โรงพยาบาลหูกาน (ฝ่ายส่งเสริมสุขภาพ)
12. ให้คำแนะนำมารดาเพื่อทวนสอบความเข้าใจอีกครั้ง

เครื่องชี้วัดคุณภาพ

1. อัตราการตกเลือดภายหลัง 24 ชั่วโมง หลังคลอด (Late PPH) 0 %
2. อัตราการตกเลือดหลังคลอด 48 ชั่วโมง ได้รับสุขศึกษาอย่างน้อย 1 ครั้ง 100%
3. อัตราการเกิด Heamatoma ที่แผลฝีเย็บ 0%
4. อัตราการติดเชื้อที่แผลฝีเย็บ 0%
5. อัตราการตกเลือดหลังคลอด < 3%
6. อุบัติการณ์การเกิดความผิดพลาดในการบริหารยา 0 ครั้ง

วิธีการตรวจสอบ

1. สังเกตการณ์การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่
2. ตรวจสอบจากแฟ้มประวัติผู้ป่วยในคลอด
3. ผลลัพธ์ของดัชนีชี้วัด
4. ตรวจสอบจากทะเบียนสุขศึกษา
5. ตรวจสอบจากการสอบถามมารดาหลังคลอด

ประเมินผล

1. เจ้าหน้าที่ห้องคลอดปฏิบัติตามแนวปฏิบัติ
2. ดัชนีชี้วัดผ่านเกณฑ์

เอกสารอ้างอิง

ชาญชัย วันทนาศิริ มงคล เบญจาทิบาล มานี ปิยะอนันต์ และสิงห์เพ็ชร สุขสมปอง. สูติศาสตร์.

กรุงเทพฯ : พี.เอ.ลีฟวิ่ง จำกัด, 2553

บุญศรี จันทรรักษ์กุล ปัทมา พรหมสนธิ เอกชัย โควาวีสารัช. วิกฤตการณ์ทางสูติกรรมที่รุนแรง.

กรุงเทพฯ : ทรี-ดีส์แแกน จำกัด, 2555.

ประสงค์ ดันมหาสมุทร และคณะ. สูตินรีเวชทันยุค. กรุงเทพฯ : พี.เอ.ลีฟวิ่ง จำกัด, 2553.

มณีพร โสมานุสรณ์. การพยาบาลสูติศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 6. นนทบุรี : ยุทธรินทร์ การพิมพ์, 2550

โรงพยาบาลชุมชน	ฉบับที่ A แก้ไขครั้งที่ 01	วันที่บังคับใช้ 05/01/64	หน้า 5/5	สำเนาที่
วิธีปฏิบัติที่: WI-OBS-01.11	เรื่อง : การพยาบาลมารดาหลังคลอด			

ผู้จัดทำ.....

หัวหน้างานการพยาบาลผู้คลอด

5 มกราคม 2564

วันที่

ผู้อนุมัติ

หัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาล

5 มกราคม 2564

วันที่

สถานะเอกสารเอกสารควบคุม.....